

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ได้ให้คำจำกัดความของเด็กพิการไว้ว่า หมายถึง เด็กที่แตกต่างไปจากเด็กปกติในทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และอื่น ๆ จนถึงขั้นที่ไม่อาจได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดให้การศึกษาตามปกติได้ จำเป็นต้องจัดการศึกษา และบริการพิเศษ (กรมสามัญศึกษา กองการศึกษาพิเศษ 2527 : 1)

กองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) และองค์การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการระหว่างประเทศได้กำหนดประเภทของความพิการ (วิทยาลัยครูสวนดุสิต 2524 : 2) ไว้ดังต่อไปนี้

1. เด็กตาบอด
2. เด็กที่มองเห็นได้อย่างเลือนลาง หรือเห็นบางส่วน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
4. เด็กปัญญาอ่อน
5. เด็กที่มีความพิการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว
6. เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษาและการพูด
7. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน
(learning disabilities)
8. เด็กเรียนช้า
9. เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม
10. เด็กที่มีปัญหาความพิการซ้ำซ้อน

จากประเภทของความพิการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน เฉพาะด้าน (learning disabilities) จัดเป็นความพิการอย่างหนึ่งซึ่งในปัจจุบัน ยังไม่เป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้องนักจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะปัญหาทางการเรียนรู้นี้เป็นความบกพร่องที่มองไม่เห็นเหมือนความพิการชนิดอื่น ๆ เช่น ตาบอด หูหนวก หรือปัญญาอ่อน (Wolfendale & Bryans 1978 : 1) จึงทำให้คนทั่วไปไม่สำนึกถึงความบกพร่องนี้ (กรมสามัญศึกษา กองการศึกษาพิเศษ 2529 : 1)

ครูกแชงค์ (Cruickshank 1977 : 1) กล่าวถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านไว้ว่า ". . . จัดเป็นเด็กพิเศษที่มีความซับซ้อนของปัญหามากที่สุด" ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กประเภทนี้จึงยากที่จะระบุได้ทันทีที่พบเห็น ดังที่แอนเดอสัน (Anderson 1970 : 1 quoted in Wallace and McLoughlin 1975 : 7) กล่าวว่า "เป็นความพิการที่ซ่อนเร้น (hidden handicapped) ส่วนวาลเลซ และแมคลัฟลิน (Wallace and McLoughlin 1975 : 7) ใช้คำว่า "ความพิการที่มองไม่เห็น" (invisible handicapped)

รอส (Ross 1974 : 10) ได้แสดงความคิดเห็นว่า นักการศึกษาพิเศษหลายท่าน พบว่ามีเด็กจำนวนมากที่ไม่ใช่เด็กหูหนวก แต่ไม่สามารถเข้าใจภาษา เด็กที่ไม่ใช่เด็กตาบอด แต่แยกแยะสิ่งที่เห็นไม่ได้ชัด เด็กที่ไม่ใช่เด็กปัญญาอ่อนแต่ไม่สามารถเรียนได้ในโรงเรียนปกติ ด้วยวิธีการสอนทั่ว ๆ ไปได้ . . . เด็กที่มีความบกพร่องเหล่านี้จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอย่างเด่นชัดมากขึ้นเมื่อเข้าเรียนในระบบโรงเรียน และต้องเรียนทักษะทางวิชาการ (Academic skills)

นอกจากนี้ ริชาร์ดสัน (Richardson : 3) ยังกล่าวอีกว่า พวกเด็กเหล่านี้จะไม่ถูกค้นพบหรือวินิจฉัยปัญหาจนเมื่อพวกเขาได้อยู่ในโรงเรียนช่วงระยะเวลาหนึ่ง และปรากฏว่ามีปัญหาทางพฤติกรรมอย่างมาก ทำให้อาจถูกสันนิษฐานว่าวุฒิภาวะไม่พร้อม ขี้เกียจ หรืออาจจะถึงกับเป็นปัญญาอ่อนก็ได้

ป็อบกิน (Popkin 1984 : 131) กล่าวว่า "ความบกพร่องทางการเรียนไม่ใช่เป็นเงื่อนไขความพิการที่หาลักษณะเฉพาะได้ง่าย ๆ นั่นคือ เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่มีความแตกต่างระหว่างกันเองพอ ๆ กับที่แตกต่างจากกลุ่มเด็กปกติ" ยกตัวอย่าง เช่น เด็กบางคนไม่สามารถอ่านและเขียน แต่สามารถพูดได้อย่างคล่องแคล่วมีเหตุมีผล หรือสามารถประกอบเครื่องบิน

ที่ซับซ้อนได้ (สุปราณี สนธิรัตน์ 2529 : 255) และ ประคอง สุทธสาร (2525 : 4) ให้ข้อสังเกตว่า ". . . เด็กประเภทนี้สังเกตยาก จะพบในชั้นเรียนปกติ เพราะเป็นเด็กที่มีร่างกายและระดับสติปัญญาปกติ เพียงแต่มีปัญหาในการเรียนรู้เฉพาะอย่าง เช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข ฯลฯ เช่น เด็กบางคนอ่านคล่องแต่เขียนสะกดตัวผิด บางคนคิดเลขที่เป็นจำนวนล้วน ๆ ได้เก่งแต่ถ้าเป็นโจทย์ปัญหาจะทำไม่ค่อยได้ เพราะมีปัญหา การอ่านสัมพันธ์อยู่ด้วย"

การแสดงออกของปัญหาของเด็กประเภทนี้มีแตกต่างกันอย่างกว้างขวางมาก (Cruickshank 1977 : 37) และไม่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนคนใดมีปัญหา และสาเหตุที่เหมือนกันทุกประการกับเด็กประเภทเดียวกัน แต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ของตัวเอง (Wallace and Kauffman 1973 : 8) แต่ไม่ว่าเด็กเหล่านี้จะมีความแตกต่างกันอย่างไร ปัญหาสำคัญที่พวกเขาต้องประสบ คือ ความล้มเหลว ซึ่งอาจจะมากพอที่จะทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถภาคภูมิใจในตัวเองได้ มีภาพพจน์เกี่ยวกับตัวเองในทางลบ

ฮาร์เวล (Harwell 1979 : 15) กล่าวว่า ". . . ไม่ว่าพวกเขาจะพยายามอย่างมากเพียงไรแต่ทุกสิ่งทุกอย่างมักจะผิดพลาดเสมอ จนกลายเป็นโรคล้มเหลว (failure syndrome) ปฏิเสธที่จะเรียนรู้ทุกอย่าง" ความล้มเหลวที่สะสมไว้อาจจะเป็นสาเหตุของปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ปฏิเสธการเรียน สอบตกซ้ำชั้น หนีโรงเรียน เป็นต้น ปัญหาการปรับตัวก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องแก้ไขเพิ่มมากขึ้น และหากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือ อาจถูกชักจูงให้กระทำผิดได้โดยง่าย 1/3 ของยุวอาชญากรที่มีระดับสติปัญญาปกติ พบว่าเป็นเด็กที่มีความผิดปกติทางการเรียนรู้ (เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์ 2528 : 1)

สำหรับในประเทศไทยความเข้าใจและบริการช่วยเหลือสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านยังมีไม่เด่นชัด เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาด้านนี้ยังไม่เพียงพอ ประกอบกับความซับซ้อนของสภาพความบกพร่องของเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้เฉพาะด้าน กัดแยกเด็กประเภทนี้ยังไม่สมบูรณ์ พฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหาทางด้านการเรียนรู้เฉพาะด้านที่อยู่ในวัยเรียน เป็นผลให้ระดับความสามารถในการเรียนต่ำ จึงเป็นเหตุให้เด็กเหล่านี้ถูกรวมไว้ในประเภทเด็กเรียนช้า (Slow learner) หรือ อาจถูกเข้าใจผิดว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อน

(กองการศึกษาพิเศษ : 2529, อัครสำเนา) จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง อาทิ ครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความบกพร่องทางการเรียนอย่างถูกต้อง เพราะหากครูผู้สอน และผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในความต้องการของเด็กพิเศษเหล่านี้อย่างเพียงพอ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และไม่สามารถสนองความเป็นเอกลักษณ์ของเด็กได้อย่างเหมาะสม หากสภาพการณ์เป็นไปเช่นนี้ จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความด้อยในทางคุณภาพทางการศึกษา อันจะเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขต่อไปในอนาคต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2528, อัครสำเนา)

อย่างไรก็ตามในระยะ 5 - 6 ปี ที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายหน่วยงาน ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชนได้มีความเคลื่อนไหวทางด้านภารกิจ ระดับให้มีความร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือ ในรูปของการจัดโครงการสัมมนา อบรมทางวิชาการ ตลอดจนการจัดตั้งโครงการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้องตรงปัญหา เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้การศึกษาให้มากที่สุด อาทิ

ระหว่างวันที่ 13 - 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ปฏิบัติการทดลองเด็กวัยก่อนวัยเรียนวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ กรมการฝึกหัดครู ร่วมกับโสตทัศนศึกษามูลนิธิ และ สถานเอกอัครราชทูตอิสราเอลในประเทศไทย จัดให้มีโครงการอบรมสัมมนาการเรียนร่วมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนในชั้นเรียนปกติ (the learning disabled) เพื่อเป็นการให้ความรู้ทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับเทคนิค อุปกรณ์การสอนเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เฉพาะด้าน ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง . . . เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เฉพาะด้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จุดมุ่งหมายประการสำคัญสำหรับโครงการอบรมสัมมนาครั้งนี้ คือ การจัดตั้งโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับอนุบาลกับเด็กปกติ ณ โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ ในปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา (วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ : 2527, อัครสำเนา)

ปี พ.ศ. 2527 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดตั้งโครงการทดลองการศึกษาพิเศษ (Special Learning Center) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ความช่วยเหลือ พัฒนาการทางการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่มีปัญหาทางด้านวิชาการ อารมณ์

และสังคม ได้ตรงตามลักษณะ และสาเหตุแห่งปัญหาของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญาการศึกษาที่ว่า "เด็กทุกคนในสังคมควรได้รับโอกาสที่ทัดเทียมกันในการศึกษา เพื่อพัฒนาความเจริญเติบโตของตนตามระดับความสามารถที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็เด็กระดับใดประเภทใดก็ตาม ซึ่งหมายถึงว่า การศึกษานั้นเพื่อสร้างสรรค์ความเป็นเอกัตบุคคล . . ." (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2527 : 1)

ระหว่างวันที่ 20 - 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 หน่วยฝึกอบรมทางวิชาการ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้จัดโครงการอบรมครู เรื่อง "การจัดชั้นเรียนสำหรับเด็กที่มีปัญหา" เพื่อฝึกอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนเด็กเหล่านี้โดยเร่งด่วน เพื่อให้ได้นำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528 : 1)

มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง โครงการให้การศึกษาระดับพื้นฐานสำหรับเด็กพิการทางร่างกายสติปัญญา และจิตใจ แก่เด็กพิเศษทุกประเภท อายุระหว่าง 2 - 10 ปี และ 11 - 16 ปี ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ระยะเวลาปี พ.ศ. 2525 ได้พบว่าม็เด็กกลุ่มหนึ่งประมาณ 4 - 5 คน มีลักษณะแตกต่างจากเด็กปัญญาอ่อน และเด็กพิการประเภทอื่น ๆ เพราะไม่ปรากฏความพิการใด ๆ ให้เห็น นอกจากมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมาก มีปัญหาทางพฤติกรรม และอารมณ์ ไม่ต้องการไปโรงเรียน จากการทดสอบอย่างไม่เป็นทางการ (informal assessment) ประกอบกับเอกสารอ้างอิงพบว่า เด็กกลุ่มนี้จัดเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน ทางมูลนิธิ ฯ จึงให้ความช่วยเหลือโดยการวางแผนการเรียนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Educational Program) ตามปัญหาที่พบ ปัจจุบันเด็กกลุ่มนี้สามารถกลับเข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้ โดยการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนและครอบครัว (มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง 2528 : 1)

จากความพยายามดังกล่าวมา นับเป็นนิมิตหมายอันดียิ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เป็นการสร้างโอกาสให้กับเด็กที่ด้อยโอกาสอีกประเภทหนึ่ง ที่จะไม่ถูกทอดทิ้ง หรือถูกวินิจฉัยปัญหาอย่างไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการเข้าใจปัญหาให้ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเหล่านี้แต่เบื้องต้น ในแง่ของสาเหตุของปัญหา ลักษณะและประเภทของความผิดปกติ ปัญหาพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง ตลอดจนบุคคลและวิธีการที่จะให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการแสวงหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์

สูงสุดสำหรับเด็กประเภทนี้ สมดังเจตนารมณ์ในการให้ความเสมอภาคด้านการศึกษาแก่เด็ก
ทุกประเภทที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวดที่ 2 ข้อ 15
ที่กล่าวว่า "รัฐพึงจัดและสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม
และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึงกัน" และหมวดที่ 3 ข้อ 38
"การศึกษาพิเศษเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย หรือ
จิตใจ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดในโรงเรียนธรรมดาที่ได้ตามความเหมาะสม"
ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักการศึกษา ผู้บริหาร
และครูผู้สอน ให้เกิดความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
การเรียนรู้เฉพาะด้าน และเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการหาแนวทางพัฒนาการศึกษา
สำหรับเด็กประเภทนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับลักษณะนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการเรียนเฉพาะด้านในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การสำรวจความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะครู
และผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมการฝึกหัดครู
และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคปลายปีการศึกษา 2529

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าครูและผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานคร ที่เป็นตัวอย่างประชากรเป็นตัวแทนของบุคลากรในโรงเรียนที่สามารถ
แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านได้เหมือนกัน
และ ถือว่าทุกโรงเรียนจะมีนักเรียนประเภทดังกล่าวรวมอยู่ด้วย

คำจำกัดความ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน (learning disabled student) หมายถึง นักเรียนที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินั้นอาจเห็นได้ในลักษณะของการมีปัญหาในการรับฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือคำนวณ และหมายรวมถึง การมีความผิดปกติทางด้านการรับรู้ (perceptual handicaps) อันเป็นผลเนื่องมาจากความผิดปกติทางสมอง แต่จะไม่นับรวมถึงการมีปัญหาในการเรียนอันเนื่องมาจากการมองเห็น การไม่ได้ยิน การเคลื่อนไหวไม่ปกติ เนื่องจากร่างกายพิการ ปัญญาอ่อน อารมณ์แปรปรวน หรือสภาพเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ด้อยโอกาส

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมการฝึกหัดครู และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร หมายถึง ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับลักษณะของนักเรียนในด้านลักษณะโดยทั่วไป ลักษณะความบกพร่องทางการเรียนด้านต่าง ๆ และลักษณะปัญหาพฤติกรรม รวมถึงวิธีการ แนวความคิดในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีลักษณะดังกล่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ครูและผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาเกิดความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน
2. เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ หาแนวทางการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านอย่างถูกต้องตรงกับปัญหา ระหว่างหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเป็นงานวิจัยสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้น ให้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านต่อไป